

Sygn. akt III ZS 1/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący)

SSN Halina Kuryło (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

Protokolant Halina Kurek
w sprawie ze skargi Ministra Sprawiedliwości
na uchwałę Rady Izby Notarialnej w W., nr .../2012 z dnia 4 kwietnia 2012 r., w
sprawie zmiany uchwały nr .../2010 z dnia 31 marca 2010 r., w sprawie regulaminu
wewnętrznego urzędowania Rady Izby Notarialnej w Okręgu Sądu Apelacyjnego w
[...],
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 20 marca 2013 r.,

**uchyla zaskarżoną uchwałę w części dotyczącej § 4 ust. 5 i § 5
ust. 3 Regulaminu Wewnętrznego Urzędowania Rady Izby
Notarialnej w W. i sprawę w tym zakresie przekazuje Radzie Izby
Notarialnej w W. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Rada Izby Notarialnej w W. uchwałą nr ...2012 z dnia 4 kwietnia 2012 r. w sprawie zmiany uchwały nr .../2010 z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie Regulaminu Wewnętrznego Urzędowania Rady Izby Notarialnej w Okręgu Sądu Apelacyjnego w [...] dokonała zmiany i nadała nowe brzmienie Regulaminowi. W § 4 ust. 5 Regulaminu postanowiono, iż w sprawach porządkowych lub w innych niecierpiących zwłoki Rada może podjąć uchwałę, bez odbycia posiedzenia, przy wykorzystaniu elektronicznych środków komunikowania na odległość z wykorzystaniem podpisu elektronicznego. Po przeprowadzeniu głosowania w tym trybie sporządzony powinien być protokół. Możliwość głosowania w drodze elektronicznej wykluczono w przypadku uchwał o charakterze osobowym. Zgodnie natomiast z § 5 ust. 3 Regulaminu, do podjęcia uchwał przy wykorzystaniu elektronicznych środków komunikowania wymagane jest wyrażenie zgody przez wszystkich członków Rady. Uchwała ma zapadać zwykłą większością głosów, przy czym w głosowaniu musi wziąć udział przynajmniej połowa jej członków.

Minister Sprawiedliwości zaskarżył powyższą uchwałę, zarzucając sprzeczność z § 4 ust. 5 w związku z § 5 ust. 3 uchwały z art. 17 Konstytucji RP oraz z art. 36 § 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.; dalej Prawo o notariacie), przez dopuszczenie - w kwestiach porządkowych lub innych niecierpiących zwłoki - możliwości przeprowadzenia głosowania w sprawie podjęcia uchwały przez Radę bez odbycia posiedzenia, przy wykorzystaniu elektronicznych środków komunikowania na odległość z wykorzystaniem podpisu elektronicznego.

W uzasadnieniu skargi Minister Sprawiedliwości podkreślił, iż samorząd zawodowy jest instytucją konstytucyjną, której zasadnicze zręby określił przepis art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym w drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Do istoty konstytucyjnej instytucji samorządu, a samorządu zawodowego w szczególności, należy określony przepisami ustawy zakres samodzielności prawodawczej. Przewidziane przepisami Prawa o notariacie uprawnienia uchwałodawcze

samorządu notarialnego są wyrazem jego samodzielności prawodawczej, która może być urzeczywistniana wyłącznie w granicach ustawowego porządku prawnego rozumianego jako całość porządku prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z tym również i te przejawy działalności samorządu zawodowego są poddawane kontroli organów państwowych. Z tak rozumianą samodzielnością prawotwórczą samorządu zawodowego pozostają w sprzeczności takie działania normodawcze samorządu zawodowego, które przekraczają zakres upoważnień prawotwórczych, są wykorzystywane do celów sprzecznych z interesem publicznym i obowiązującym prawem, a zwłaszcza te, które zmierzają do faktycznego derogowania przepisów ustawowych. Do działań organów samorządu notarialnego podejmowanych w formie uchwał ma zatem zastosowanie art. 7 Konstytucji, zgodnie z którym organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Powołana uchwała Rady Izby Notarialnej w W. pozostaje w sprzeczności z art. 17 Konstytucji RP, który, jak wyżej wskazano, zobowiązuje organy samorządu notarialnego do działania w granicach prawa oraz z art. 36 § 1 Prawa o notariacie, który w sposób odmienny, niż przyjęła to Rada, reguluje zagadnienie trybu podejmowania uchwał. Jak podkreślono dalej, rada izby notarialnej jest organem kolegialnym. Złożenie oświadczenia woli przez organ kolegialny wymaga określonego współdziałania członków tego organu. Stąd swoje funkcje rada wykonuje przez podejmowanie uchwał. W takiej tylko formie może bowiem zostać wyrażone stanowisko organu wieloosobowego. Konsekwentnie zatem standardem jest, iż decyzja organu kolegialnego może być skutecznie podjęta przy jednoczesnej obecności jego członków - w trakcie posiedzeń organu. Wyrazem takiego stanowiska pozostaje art. 36 § 1 Prawa o notariacie, który przewiduje, iż do ważności uchwał rady izby notarialnej jest wymagana obecność co najmniej połowy jej członków. Literalna wykładnia tego przepisu w ocenie Ministra Sprawiedliwości, uwzględniająca wymóg obecności członków rady przy podejmowaniu uchwały, nie pozostawia wątpliwości, że jej podjęcie może odbyć się tylko w warunkach posiedzenia rady. Z ustawowego sformułowania o obecności członków rady wynika, iż uchwały mogą być podejmowane jedynie na posiedzeniu organu, bo tylko taka forma podejmowania decyzji umożliwi dopełnienie warunku

quorum. Ustalenie to koresponduje z przyjętym przez ustawodawcę rozwiązaniem przewidującym, iż rada izby notarialnej obraduje na posiedzeniach.

Minister Sprawiedliwości podkreślił również, iż przedstawione stanowisko zostało już zaakceptowane w judykaturze Sądu Najwyższego. W wyroku z 5 sierpnia 2011 r. (III ZS 4/11), na skutek skargi Ministra Sprawiedliwości, Sąd Najwyższy uchylił uchwałę Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w P. z dnia 28 lutego 2011 r., dopuszczającą możliwość podejmowania uchwał w trybie obiegowym - pisemnie lub drogą elektroniczną. Wobec tożsamej treści art. 45 ustawy o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65 ze zm.) oraz art. 36 § 1 Prawa o notariacie pogląd ten winien znaleźć zastosowanie także w niniejszej sprawie.

Zaznaczono również, iż przepis art. 36 § 1 Prawa o notariacie nie ma charakteru dyspozytywnego, ani też nie przewiduje innych, poza bezpośrednim udziałem członków rady izby notarialnej w posiedzeniu rady, możliwości podejmowania uchwał, co oznacza wykluczenie innych trybów podejmowania uchwał, w tym także przy wykorzystaniu faksu czy drogi elektronicznej. Upoważnienie rady izby notarialnej do odmiennego określenia sposobu głosowania wymagałoby wyraźnego i jednoznacznego zastrzeżenia w art. 36 § 1 ustawy. Brak takiego upoważnienia nakazuje kwalifikować jako sprzeczną z prawem uchwałę przewidującą inny, niż ustawowo określony, sposób podejmowania uchwał.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Nie ulega wątpliwości, że uchwały organu samorządu notarialnego mogą być wydawane w granicach zakreślonych powszechnie obowiązującymi przepisami prawa i muszą pozostawać w zgodzie z tymi przepisami.

Zaskarżona uchwała dotyczy materii regulowanej ustawowo. Należy zgodzić się ze stwierdzeniem skarżącego, iż z uwagi na kolegialny charakter organów samorządu notarialnego i realizowanie przez nie swoich funkcji w drodze uchwał, konieczne jest określenie sposobu współdziałania członków tych organów przy

podejmowaniu owych uchwał. Kwestie te normuje art. 36 § 1 i 2 Prawa o notariacie, zgodnie z którym rady izby notarialnej podejmują uchwały zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy swoich członków. Gramatyczna wykładnia cytowanego przepisu prowadzi do jednoznacznego wniosku, że organy samorządu notarialnego mogą podejmować uchwały tylko na posiedzeniach, gdyż jedynie wówczas spełniony jest ustawowy warunek jednoczesnej obecności członków organu i zapewnienia wymaganego *quorum* do przeprowadzenia głosowania. Ustawa nie przewiduje przy tym wyjątków od tej reguły.

W konsekwencji przewidziany w zaskarżonej uchwale sposób przeprowadzenia głosowania w sprawie podjęcia uchwały przez Radę bez odbycia posiedzenia, przy wykorzystaniu elektronicznych środków komunikowania na odległość z wykorzystaniem podpisu elektronicznego, pozostaje w sprzeczności z powołanym wyżej przepisem Prawa o notariacie. Dodatkowe zastrzeżenia budzi fakt, iż niedopuszczalne w świetle ustawy odstępstwa od zasady podejmowania przez Radę uchwał bez odbycia posiedzenia miałyby następować w odniesieniu do bliżej niesprecyzowanych w uchwale kwestii porządkowych lub innych niecierpiących zwłoki.

Rację ma Minister Sprawiedliwości zauważając, że w ramach swobody działania samorządu notarialnego dopuszczalne jest dookreślenie przez organy samorządu szczegółowych rozwiązań ustrojowych w zakresie organizacji działalności tych organów, w tym zagadnień związanych z trybem podejmowania uchwał. Nie może to jednak implikować wprowadzania rozwiązań sprzecznych z ustawą. Z taką zaś sytuacją mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie.

Podzielając zarzuty skarżącego, Sąd Najwyższy z mocy art. 47 ust. 2 Prawa o notariacie orzekł o uchyleniu uchwały w zaskarżonej części i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania Radzie Izby Notarialnej w W.